

APEL
ZWIĄZKU ARTYSTÓW WYKONAWCÓW STOART I
ZWIĄZKU PRODUCENTÓW AUDIO VIDEO

W związku ze złożeniem w dniu dzisiejszym w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (druk nr 299) w imieniu Związku Artystów Wykonawców STOART i Związku Producentów Audio Video pozwalamy sobie przedstawić poniższe komentarze i konkretne propozycje zmian i uzupełnień zapisów projektu. W naszym głębokim przekonaniu bez ich uwzględnienia sytuacja podmiotów praw autorskich i praw pokrewnych ulegnie znacznemu pogorszeniu, nieadekwatnemu do sytuacji objętej niniejszą regulacją. Zwracamy się więc z apelem o szczegółowe przeanalizowanie naszych propozycji i uwzględnienie ich w procedowanej ustawie.

1. Propozycja wstrzymania poboru wynagrodzeń dla organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi jest zbyt daleko idąca, a ponadto nieprawidłowo sformułowana pod kątem legislacyjnym.

Po pierwsze, niezasadne jest zrównywanie tej sytuacji z obowiązkiem dotyczącym opłat abonamentowych. Wynagrodzenie uiszczane organizacji zbiorowego zarządzania – w odróżnieniu od abonamentu rtv – nie mają charakteru daniny publicznej, lecz jest wynagrodzeniem o charakterze cywilnoprawnym, związanym z korzystaniem z określonych dóbr niematerialnych, tj. utworów oraz przedmiotów praw pokrewnych takich jak m.in. artystyczne wykonania, fonogramy i wideogramy. Prawo do wyrażania zgody (udzielania licencji) na korzystanie z tych dóbr oraz prawo do wynagrodzenia za takie korzystanie przysługuje uprawnionym na mocy przepisów ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Natomiast podstawę działania organizacji zbiorowego zarządzania stanowi obecnie ustawa z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

Z uwagi na swoją odrębność od opłat abonamentowych, omawiana regulacja powinna zatem zostać umiejscowiona w odrębnym przepisie. Dla zachowania precyzji należy też posługiwać się terminologią stosowaną w ww. ustawach, w szczególności wskazać konkretne pola eksploatacji, których projektowane regulacje dotyczą.

Co do zasady cel projektowanej regulacji, jakim jest zwolnienie przedsiębiorców od zapłaty wynagrodzenia z tytułu korzystania z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych w okresie, w którym z uwagi na ograniczenia wprowadzone w związku z epidemią COVID-19 nie pozwalają na takie korzystanie, jest słuszny. Pragniemy zwrócić uwagę, że największe organizacje zbiorowego zarządzania, w tym STOART, ZAiKS i ZPAV, dobrowolnie postanowiły nie pobierać wynagrodzeń za okres, w którym określone rodzaje działalności zostały objęte ograniczeniami wynikającymi z rozporządzeń Ministra Zdrowia: z dnia 13 marca 2020 r. w

sprawie ogłoszenia na obszarze RP stanu zagrożenia epidemicznego oraz z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze RP stanu epidemii (<http://stoart.org.pl/onas/aktualnosci/komunikat-dla-uzytkownikow-w-sprawie-korekt-naleznosci-zwiazanych-z-ogloszeniem>; <https://zaiks.org.pl/1821,0>; <http://zpav.pl/aktualnosc.php?idaktualnosci=1837>).

Należy jednak podkreślić, że ograniczenia wprowadzone ww. rozporządzeniami nie dotyczą wszystkich kategorii podmiotów dokonujących eksploatacji utworów i przedmiotów praw pokrewnych, ale przede wszystkim działalności gastronomicznej (brak możliwości spożywania posiłków w lokalu), handlowej i usługowej (przy czym nie wszystkie branże są nimi objęte; przykładowo nie ograniczono działalności hoteli i innych obiektów zakwaterowania) oraz kulturalnej, rozrywkowej i rekreacyjnej. Powyższe oznacza też, że nie ma uzasadnienia dla wprowadzania ustawowych wyłączeń w odniesieniu do wszystkich pól eksploatacji, a jedynie w zakresie publicznego odtwarzania i wyświetlania.

Dlatego przesłanką wyłączenia zapłaty wynagrodzenia z tytułu korzystania z utworów i przedmiotów praw pokrewnych powinno być niedokonywanie eksploatacji w okresie, w jakim z powodu epidemii COVID-19 przedsiębiorca był zmuszony albo dobrowolnie zdecydował się na zawieszenie prowadzenia działalności handlowej lub usługowej, z którą taka eksploatacja była związana. Natomiast ryczałtowy sposób określenia wysokości wynagrodzenia nie ma tu znaczenia. Przykładowo w branży hotelowej, nawet pomimo zastosowania wynagrodzenia ryczałtowego, organizacje zbiorowego zarządzania są w stanie uwzględnić zmniejszoną skalę prowadzenia działalności i dostosować wysokość należnego wynagrodzenia do okresowo zmniejszonego obłożenia w danym obiekcie.

Precyzyjne zaprojektowanie omawianej regulacji jest też istotne z uwagi na straty, jakie z powodu epidemii COVID-19 ponoszą artyści z powodu odwołanych koncertów i innych wydarzeń kulturalnych. Środki inkasowane i wypłacane przez organizacje zbiorowego zarządzania mogą stanowić istotne wsparcie w sytuacji zmniejszonych przychodów z innych źródeł. Ograniczenia nałożone na przedsiębiorców w związku z epidemią oczywiście zmniejszą także wysokość pobieranych wynagrodzeń (co – jak podkreślamy – organizacje zbiorowego zarządzania uwzględniły już z własnej inicjatywy), jednak powinno to odbywać się w sposób proporcjonalny do skali i zakresu tych ograniczeń. W przeciwnym razie oznaczałoby to, że ustawodawca wspiera jedną grupę poszkodowanych z powodu epidemii (tj. przedsiębiorców) kosztem innej grupy (tj. twórców, artystów i producentów). Nawet w obecnej, trudnej dla wszystkich sytuacji, takie podejście nie znajduje uzasadnienia i budzi poważne wątpliwości natury konstytucyjnej.

W związku z powyższym proponujemy modyfikację projektowanego art. 15l ustawy oraz ujęcie kwestii wynagrodzeń za korzystanie z utworów i przedmiotów praw pokrewnych w odrębnym przepisie:

Art. 15l. 1. Od przedsiębiorców w rozumieniu art. 4 ust. 1 lub 2 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców wstrzymuje się pobieranie opłat abonamentowych, o których mowa w ustawie z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1801 oraz z 2020 r. poz. 383), jeżeli spełniają oni łącznie warunki określone w ust. 2.

2. Warunkami skorzystania z wstrzymania poboru opłat są:

- 1) bycie płatnikiem opłat, o których mowa w ust. 1;*
- 2) uiszczenie opłat, o których mowa w ust. 1 za okresy rozliczeniowe przypadające przed wejściem w życie niniejszej ustawy.*

Art. 15la. 1. Wynagrodzenie z tytułu odtwarzania i wyświetlania utworów lub przedmiotów praw pokrewnych, należne na podstawie umowy zawartej z organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi, nie jest pobierane za okres, w którym użytkownik nie dokonuje ich eksploatacji ze względu na:

- 1) ograniczenia, zakazy i nakazy ustanowione w przepisach wydanych na podstawie art. 46 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych ludzi;*
- 2) dobrowolne zaprzestanie działalności w związku z ogłoszeniem stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.*

2. W przypadku, gdy okres, o którym mowa w ust. 1, obejmuje część przyjętego w umowie okresu rozliczeniowego, wynagrodzenie za ten okres jest pobierane w wysokości proporcjonalnej.

2. W związku z koniecznością zapobiegania zarażeniom COVID-19, w okresie epidemii niemożliwe może okazać się zorganizowanie walnego zebrania członków organizacji zbiorowego zarządzania lub zebrania delegatów, jak również przeprowadzenie wyborów nowych władz organizacji. Dlatego projektowana ustawa powinna wprowadzać tymczasowe rozwiązania dotyczące sposobu wykonywania określonych kompetencji oraz przedłużenia kadencji organów organizacji, a także zawieszać bieg ustawowych terminów do wykonania określonych czynności przez te organy.

Zasadne jest też umożliwienie szybkiego dokonania modyfikacji wewnętrznych regulaminów organizacji zbiorowego zarządzania, które pozwolą choć nieco złagodzić straty twórców, artystów i producentów spowodowane zwolnieniem niektórych przedsiębiorców od płatności wynagrodzeń (np. poprzez dystrybucję środków niewypłaconych po 3 latach od zainkasowania, przyznanie określonej pomocy socjalnej itp.). Zgodnie z ustawą z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, regulaminy dotyczące m.in. repartycji przychodów z praw, potrąceń oraz prowadzenia działalności socjalnej powinny być zatwierdzane przez walne zebranie członków albo zebranie delegatów. Dlatego w okresie, w jakim przeprowadzenie takiego zebrania może okazać się niemożliwe z powodu epidemii, konieczne jest przyznanie w tym zakresie kompetencji zarządowi.

W związku z powyższym postulujemy wprowadzenie następującego przepisu:

Art. 15lb. 1. W celu przeciwdziałania zakażeniom COVID-19, zarząd organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi może postanowić o nieprzeprowadzaniu wyborów członków organów tej organizacji w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii. W takim

przypadku kadencja organów ulega przedłużeniu i upływa nie później niż 90 dni od dnia odwołania tych stanów.

2. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii regulaminy, o których mowa w art. 19 pkt 4-7 ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (Dz. U. poz. 1293) mogą zostać uchwalone przez zarząd a ich zatwierdzenie przez walne zebranie członków albo zebranie delegatów nie jest wymagane.

3. Regulaminy albo zmiany w tych regulaminach przyjęte na podstawie ust. 2 obowiązują nie dłużej, niż do 90 dni od dnia odwołania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

4. W okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi może nie stosować art. 20 ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi. W takim przypadku czynności wymienione w art. 20 ust. 2 pkt 1 i 3 tej ustawy wykonuje zarząd.

5. Termin, o którym mowa w art. 138 ust. 2 zdanie pierwsze ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi, ulega zawieszeniu na okres obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii.

3. Straty uprawnionych związane z obniżonym inkasem przez organizację zbiorowego zarządzania mogłyby zostać – przynajmniej częściowo – zrekompensowane poprzez wykorzystanie mechanizmu przewidzianego w projektowanym art. 15m. Dlatego proponujemy wprowadzenie w tym artykule nowego ust. 2b w brzmieniu:

2b. Wsparcie, o którym mowa w ust. 1, jest udzielane także w celu zrekompensowania strat twórców oraz uprawnionych z tytułu praw pokrewnych, wynikających z niepobierania wynagrodzenia za korzystanie z utworów lub przedmiotów praw pokrewnych w przypadkach określonych w art. 15la ust. 1. Środki w ramach tego wsparcia są wypłacane za pośrednictwem właściwej organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami pokrewnymi.

Warszawa, 26 marca 2020 r.

W imieniu ZAW STOART:

W imieniu ZPAV:

Jan Drozdowski
Przewodniczący Zarządu ZAW STOART

Andrzej Puczyński
Przewodniczący Zarządu ZPAV